

Przedmiot: Etyka klasa 1,2,3 i 4

Rok szkolny: 2026_27

Podręcznik: Kołodziński Paweł, Kapiszewski Jakub, *Etyka* Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych, Operon 2019

Dział I: Wprowadzenie do etyki (Etyka jako dyscyplina filozoficzna)

- **Ocena dopuszczająca (2):** Wymienia podstawowe pojęcia (moralność, etyka, dobro, zło); **wskazuje** Sokratesa jako kluczową postać dla narodzin etyki.
- **Ocena dostateczna (3):** Wyjaśnia różnicę między etyką opisową a normatywną; **charakteryzuje** relatywizm moralny.
- **Ocena dobra (4):** Ilustruje przykładami sytuacje, w których normy moralne, obyczajowe i prawne wchodzą w konflikt.
- **Ocena bardzo dobra (5):** Analizuje historyczne i społeczne uwarunkowania ewolucji systemów wartości.
- **Ocena celująca (6):** Ewaluuje zasadność współczesnych stanowisk metaetycznych i **formułuje** autorskie argumenty w obronie uniwersalnych wartości.

Dział II: Główne nurty i stanowiska w historii etyki

- **Ocena dopuszczająca (2):** Przyporządkowuje hasła do myślicieli (złoty środek – Arystoteles, imperatyw kategoryczny – Kant, użyteczność – Mill).
- **Ocena dostateczna (3):** Opisuje główne założenia eudajmonizmu, deontologii oraz utilitaryzmu; **wyjaśnia** różnicę między intencją a skutkiem czynu.
- **Ocena dobra (4):** Stosuje zasadę użyteczności oraz imperatyw kategoryczny do analizy klasycznych dylematów moralnych (np. dylemat wagonika).
- **Ocena bardzo dobra (5):** Porównuje oraz **kontrastuje** antropologiczne podstawy etyki religijnej oraz etyki laickiej (autonomicznej).
- **Ocena celująca (6):** Konstruuje krytyczną analizę ograniczeń rygoryzmu kantowskiego i utilitaryzmu, **tworząc** autorską syntezę problemu.

Dział III: Człowiek jako podmiot moralny (Etyka cnoty, wolność i odpowiedzialność)

- **Ocena dopuszczająca (2):** Definiuje pojęcia: sumienie, wolna wola, cnota, wada oraz odpowiedzialność moralna.
- **Ocena dostateczna (3):** Wyjaśnia mechanizm działania sumienia oraz **charakteryzuje** strukturę aktu moralnego.
- **Ocena dobra (4):** Identyfikuje czynniki ograniczające lub wyłączające odpowiedzialność moralną człowieka w konkretnych sytuacjach.
- **Ocena bardzo dobra (5):** Bada i analizuje psychologiczne mechanizmy konformizmu moralnego (np. w odniesieniu do eksperymentów społecznych Milgrama).
- **Ocena celująca (6):** Ocenia spór o wolność woli człowieka w świetle współczesnej neuroetyki i nauk kognitywnych, **broni** własnego stanowiska.

Dział IV: Etyka szczegółowa i bioetyka (Współczesne dylematy moralne)

- **Ocena dopuszczająca (2): Wymienia** podstawowe zagadnienia bioetyczne (aborcja, eutanazja, in vitro, transplantologia, prawa zwierząt).
- **Ocena dostateczna (3): Wyjaśnia** pojęcie godności ludzkiej; **przedstawia** główne stanowiska w publicznych debatach bioetycznych.
- **Ocena dobra (4): Klasyfikuje** argumenty stron w sporach bioetycznych, **przypisuje** je do poznanych systemów etycznych (np. personalizmu, utilitaryzmu).
- **Ocena bardzo dobra (5): Analizuje** strukturę logiczną argumentów oraz **wykrywa** błędy i chwyt erystyczne stosowane w dyskusjach wokół bioetyki.
- **Ocena celująca (6): Formułuje** dojrzałe, samodzielne i spójne logicznie stanowisko w wybranym sporze bioetycznym, **odpiera** zarzuty krytyków.

Dział V: Etyka społeczna, polityczna i ekologiczna

- **Ocena dopuszczająca (2): Wymienia** wartości demokratyczne i społeczne (sprawiedliwość, wolność, tolerancja); **zna** podstawowe założenia ochrony środowiska.
- **Ocena dostateczna (3): Wyjaśnia** różnicę między antropocentryzmem a biocentryzmem/ekocentryzmem w etyce środowiskowej.
- **Ocena dobra (4): Odnosi** zasady etyki odpowiedzialności globalnej do problemów współczesnego świata (np. kryzys klimatyczny, konsumpcjonizm).
- **Ocena bardzo dobra (5): Analizuje** konflikty wartości w społeczeństwie pluralistycznym (np. granice tolerancji, wolność słowa vs mowa nienawiści).
- **Ocena celująca (6): Projektuje** model rozwiązania wybranego konfliktu społecznego w oparciu o zasady etyki dialogu i konsensu społecznego.

Dział VI: Etyka zawodowa i kultura dyskusji (Warsztat praktyczny)

- **Ocena dopuszczająca (2): Podaje** definicję i cel kodeksu etyki zawodowej; **wymienia** podstawowe reguły kulturalnego dialogu.
- **Ocena dostateczna (3): Wyjaśnia** pojęcia: konflikt interesów, lojalność zawodowa, korupcja, nepotyzm; **odróżnia** argument od manipulacji.
- **Ocena dobra (4): Analizuje** wybrane kodeksy etyczne (np. lekarski, dziennikarski, nauczycielski), **wskazuje** ich funkcję regulacyjną.
- **Ocena bardzo dobra (5): Prowadzi** debatę lub dyskusję panelową na trudny temat moralny, **stosuje** rygorystyczne zasady kultury logicznej.
- **Ocena celująca (6): Rozwiązuje** złożone studia przypadków (*case studies*) z zakresu etyki biznesu lub mediów, **tworzy** autorskie rekomendacje naprawcze.

Ocenie podlega: praca ucznia na lekcji, odpowiedzi ustne, tzw. prace długoterminowe.